

СЕРКОВ Пилип Миколайович (09. 10. 1908, с. , нині у складі смт Шумячі Смоленської обл., РФ — 01. 08. 2011, Київ) — фізіолог. Доктор біологічних наук (1942), професор (1946), академік НАНУ (1978). Заслужений діяч науки УРСР (1984). Державні премії СРСР (1978) та України в галузі науки і техніки (2000). Премії імені О. Богомольця АН УРСР (1982) та І. Сеченова АН СРСР (1989). Ордени «За заслуги» 3-го ступеня (1998), князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня (2008). Учасник 2-ї світової війни. Закінчив Смоленський медичний інститут (РФ, 1931). Працював 1935—41 у Київському медичному інституті; 1944—53 — завідувач кафедри нормальної фізіології, заступник директора з навчальної та наукової роботи Вінницького медичного інституту; 1953—66 — завідувач кафедри нормальної фізіології, декан лікувального факультету, проректор з наукової роботи Одеського медичного інституту; 1966—88 — завідувач відділу фізіології кори головного мозку і заступник директора, від 1988 — радник дирекції Інституту фізіології НАНУ (Київ). Головний редактор «Фізіологічного журналу» (1979—95). Вивчав функціонування м'язової і нервової систем, фізіологію окремого м'язового волокна, електричну активність головного мозку тварин і людини в нормі та при

патології. Визначив компенсаторні можливості головного мозку при повному видаленні однієї півкулі. Досліджував збудження і гальмування в нейронах вищих відділів слухової системи, визначив їхню участь у процесах сприйняття й аналізу звукових подразнень. Описав нейронні механізми гальмування в кіркових і таламічних нейронах. Запропонував концепцію механізмів регуляції проведення аферентних імпульсів через таламус у кору головного мозку. Автор низки праць з історії фізіології в Україні. Брав участь в укладанні біографічного довідника «Биологи» (К., 1984).

Основні праці

Состояние возбудимости моторных центров коры мозга при экспериментальной эпилепсии // Бюл. эксперим. биологии и медицины. 1946. Т. 22, № 2; О применении закона «все или ничего» к реакции отдельного мышечного волокна // Физиологический журнал СССР. 1948. Т. 34, № 2; Электрофизиология высших отделов слуховой системы. К., 1977; Нейрофизиология таламуса. К., 1980; Развитие зоологических и гидробиологических исследований, морской биологии, физиологии и биохимии животных и человека, генетики животных, криобиологии, радиобиологии, молекулярной биологии и вирусологии за годы Советской власти. К., 1985; Корковое торможение. К., 1986; Даниил Семенович Воронцов. К., 1986.

Рекомендована література

1. Білокриницький В. С. Історія життя та етапи наукової діяльності академіка П. М. Серкова (До 100-річного ювілею вченого) // Фізіологічний журнал. 2008. Т. 54, № 5;
2. Виленский Ю. Г., Шевко А. М. Жизнь в науке — наука в жизни. Беседы с академиком Филиппом Николаевичем Серковым. К., 2009;
3. Сагач В. Ф. Пам'яті Пилипа Миколайовича Серкова // Фізіологічний журнал. 2011. Т. 57, № 4.

І. І. Лановенко

Бібліографічний опис:

Серков Пилип Миколайович / І. І. Лановенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891569>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).